

Symon, Gillian and Cassell, Catherine. (ed.) (1998): ***Qualitative Methods and Analysis in Organizational research. A Practical Guide***. London: Sage Publications, 255 sider.

Anmeldt af *Leif Faurholt*, Lektor ved DPU i Haderslev.

Det er ikke falsk varebetegnelse, når denne antologi i sin titel hævder, at indholdet er en samling af praktiske kvalitative forskningsredskaber, der dækker et bredt og varieret udsnit af metoder og analyseredskaber til anvendelse ved organisationsforskning. Udvalget af metoder og analyseredskaber, der umiddelbart kan forekomme skævvredet i forhold til mere åbenbare valg, godtgøres af, at samlingen er en *sequel*, en opfølgning på en tidligere udgivelse, hvori mere traditionelle metoder og redskaber er blevet behandlet.

Samlingen er meget bevidst tænkt og skrevet ind i en psykologisk forskningskontekst, der er meget britisk, og mere positivistisk orienteret, end den ses i Skandinavien - vel specielt i Danmark. Flere af artiklerne forekommer da også i højere grad at argumentere for den kvalitative forskning per se, end man i dag oplever det i Skandinavisk litteratur. Af forskellige årsager, blandt andet den påvirkning der direkte eller indirekte er foregået gennem den fænomenologisk orienterede *Københavnerskole*, er den kontekst, artiklerne er skrevet ind i, således ikke umiddelbart den samme i Danmark, hvor den positivistiske tilgang ikke har været eneherkende. Grundlæggende griber antologien derfor til at opstille den kvalitative forskning som en modvægt til det - i britisk organisationspsykologi - herskende positivistiske paradigme og ses således i antologien som et middel til at modvirke den reduktionisme, der er en følge af den herskende videnskabsteoretiske orientering.

Der er ikke tale om artikler, der er skrevet udelukkende for forskere, men i høj grad også, og måske især, for praktikere der har behov for i deres arbejde at foretage undersøgelser, der er specielt designede til den specifikke organisation i den aktuelle situation. Da behovet for sådanne specifikke analyser optræder med stadig større hyppighed i det senmodernistiske samfund med dets stadig større differentiering og decentralisering, er der givetvis behov i en større kreds af forskere, konsulenter og undervisere for et sådant udvalg af specialiserede, men mindre kendte, kvalitative forskningsmetoder.

Der er inden for de ovennævnte grupperinger sandsynligvis to personkredse der, mere eller mindre explicit, kan drage nytte af antologien. Den ene kreds er konsulenter og forskere med en mere erkendelsesteoretisk afklaret tilgang, der bevidst vælger en kvalitativ metode, der har baggrund i en epistemologisk orientering og således skaber overensstemmelse mellem forståelse af konteksten og forskningstiltag. Den anden kreds er sådanne, der har en mere operationel tilgang, begrundet i, at indhentning af data ved hjælp af kvalitative metoder kan være lettere og sikrere at styre i moderne organisationer, hvor det kan være usikkert, om f.eks. udsendte spørgeskemaer kan indhentes i et omfang, der inden for dette forskningsparadigme betinger, at resultaterne kan anses for at være gyldige.

De enkelte artikler er tydeligvis skrevet op mod en redaktionelt veldefineret ramme, således, og heri ligger en stor del af teksternes styrke, at de fremstår med en teoretisk introduktion, der epistemologisk og ontologisk placerer dem i den adækvate kontekst, der suppleres og uddybes gennem en operationel, til tider brugsanvisningsagtig, gennemgang af metoden, for at afsluttes med en konklusion, der vekselvis omfatter vurderinger af anvendelsesmuligheder og perspektiveringer. Hver tekst er forsynet med præcise og aktuelle referencer. Den stramme redigering gør samlingen brugervenlig både som teoretisk reference og praktisk håndbog ved planlægning og gennemførelse af organisationsanalyser.

De 11 artikler dækker bredt, fra mere velkendte tilgange til organisationsanalyser, så som livshistorier og organisationers myter og fortællinger, til anvendelse af samtalen som indgang til en etnometodologisk analyse af strategiudvikling i virksomhedens direktionen. Forfatteren til sidstnævnte artikel, Dalvir Samra- Fredericks, fremdrager i sin teoretiske indledning et forhold, der er en tendens i antologien: En tværfaglig orientering med en sociologisk accentuering, udtrykt gennem fæstelse i Anthony Giddens' *strukturesteori* (1984) og en inspiration fra Glaser og Strauss' *Grounded Theory* (1967).

Er der på tværs af de beskrevne forskningsdesigns ét område, som man har ønsket at beskrive og diskutere mere intensivt ud fra forskellige repræsenterede synsvinkler, er det *analysefasen*. Baggrunden for dette er interessen for arten og omfanget af den reduktion, der finder sted i denne fase. Feltet dækkes først og fremmest af Jo Silvesters *Attributional Coding* og Phil Johnsons *Analytic Induction*, den sidste med åbenbare ny-positivistiske rødder, men også, i lighed med *Grounded Theory*, en løs kobling mellem elementerne i sit design, der modvirker reduktionisme, men også betyder mindre definitorisk præcision. I en nutidig psykologisk forskningssituation, hvor kvalitativ forskning nærmest er blevet synonym med det kvalitative forskningsinterview, er det inspirerende og en udvidelse af ens konkrete viden at opleve de mange og til tider ganske eksotiske metoder, der præsenteres, for nogles vedkommende grænsende til projektion. Således David Stiles' artikel: *Pictorial Representation*, der beskriver anvendelsen af tegning af et *image* som en integreret del af et kvalitativt interview. Denne afbildning af virksomheden som en person med karakteristiske attributter anvendes herefter som stimulusmateriale for fokusgrupper. Hele processen udgør et design, der anvendes til at supplere eller erstatte den, i virksomhedskredse, måske for velkendte SWOT analyse.¹

I andre artikler præsenteres modeller, der dels fungerer som forskningsinstrument, dels som planlægnings- og implementeringsredskab for organisationsudvikling. Chris Clegg og Susan Walshs *Soft Systems Analysis* er en sådan hybrid.

Gillian Symons og Catherine Cassells udgivelse er vigtig også i en dansk kontekst. Ikke bare fordi den præsenterer spændviden af de muligheder, der ligger inden for organisationsforsk-

¹ SWOT er et analyseredskab hvormed man kan udforske de nuværende og fremtidige muligheder inden for fire, for virksomheden, vigtige aspekter: **S** – strengths, **W** – weaknesses, **O** – opportunities og endelig **T** – threats.

ningen ved anvendelsen af metoder og analyser med en kvalitativ tilgang, men i høj grad fordi den understreger den nære forbindelse, der bør være mellem de teoretiske forudsætninger, metoder og analyser i undersøgelsesfasen og de ændringer, der skabes af rådgivere i virksomheder, eller som præsenteres for studerende på undervisningsinstitutionerne.

Referencer:

- Cassell, C. and Symond, G. (1994) *Qualitative Methods in Organizational research: A Practical Guide*. London: Sage.
- Giddens, Anthony (1984) *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
- Glaser, B.G. & Strauss, A.M. (1967). *The discovery of grounded theory. Strategies for qualitative research*. New York: Aldine.